

FTAMP 11.25.49

<https://doi.org/10.26577/JH.2024.v115.i4.a6>**Н.М. Оспанов**

Р.Б. Сүлейменов атындағы Шығыстану институтының ғылыми қызметкері, Алматы қ., Қазақстан
Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ постдокторантура стипендиаты
e-mail: osp_nurlan@mail.ru

ОҢТҮСТІК КОРЕЯНЫҢ ЕУРОПАЛЫҚ ОДАҚҚА ҚАТЫСТЫ САЯСАТЫ: НЕГІЗГІ КЕЗЕҢДЕР, ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ МЕН ДАМУ ҮРДІСТЕРІ

Мақалада Оңтүстік Кореяның Еуропалық Одаққа қатысты саясатының тарихы қарастырылған. Мақаланың мақсаты – 1948 жылы тәуелсіздік алғаннан кейін Оңтүстік Кореяның Еуропа елдеріне қатысты саясатын зерттеу. Оңтүстік Корея үшін Еуропаның тәуелсіз мемлекеттерін дипломатиялық тұрғыдан тануы маңызды болды. Оңтүстік Корея мен еуропалық материалдарға негізделген мақалада Ли Сын Ман, Пак Чон Хи, Ро Дэ У және т.б. президенттер әкімшілігінің саясаты қарастырылған. Зерттеуде Оңтүстік Корея мен ЕО елдерінің өзара әрекеттесуінің негізгі нүктелерін жазу үшін сипаттамалық әдіс қолданылды. Сеул мен Брюссель арасындағы екіжақты байланыстарды талдау үшін халықаралық қатынастарда реалистік көзқарас қолданылды, оған сәйкес мемлекеттер басқа мемлекеттермен ынтымақтасу кезінде ең алдымен өздерінің ұлттық мүдделерін басшылыққа алады. Зерттеу көрсеткендей, Пак Чон Хи 1962 жылы Оңтүстік Кореяның президенті болған соң, дамыған Батыс Еуропа елдерімен ынтымақтастықта сыртқы саяси қызметін күшейтті. Ол экономикаға инвестиция тартуға, еуропалық нарықты оңтүстік корейлік бизнеске ашуға және Солтүстік Кореяны халықаралық аренада оқшаулауға ұмтылды. 1980 жылдардың аяғында халықаралық аренада қырғи-қабақ соғыстың бәсеңдеуі болды, бұл Оңтүстік Корея президенті Ро Дэ Вуға өзінің «Солтүстік саясатын» жүргізуге және Кеңес Одағымен және Шығыс Еуропа елдерімен байланыс орнатуға мүмкіндік берді.

Автор Оңтүстік Кореядағы авторитарлық кезең аяқталғаннан кейін Сеул мен Брюссель арасындағы саяси, экономикалық және гуманитарлық байланыстар нығайып, кеңейіп келеді деген қорытындыға келген. Сонымен қатар, мақалада Еуропалық Одақ пен Оңтүстік Корея арасындағы құқықтық келісім, сондай-ақ оңтүстік корейлік және еуропалық бизнес өкілдері арасындағы сауда даулары көрсетілген.

Түйін сөздер: Корея Республикасы, халықаралық ұйымдар, ЕО, Еуропа.

N.M. Ospanov

R.B. Suleimenov Institute of Oriental Studies, Almaty, Kazakhstan
Al-Farabi Kazakh National University, Almaty, Kazakhstan
e-mail: osp_nurlan@mail.ru

South Korea's policy towards the European Union: main stages, features and development trends

The article examines the history of South Korea's policy towards the European Union since its formation. The purpose of the article is to study South Korea's policy towards European countries after gaining independence in 1948. It was important for South Korea to gain diplomatic recognition of independent European states. The article, based on South Korean and European materials, examines the policies of the presidential administrations of Rhee Syngman, Park Chung-hee, Roh Tae-woo, etc. The study used a descriptive method to capture the main points of interaction between South Korea and the EU countries. A realistic approach to international relations was used to analyze bilateral contacts between Seoul and Brussels, according to which states are primarily guided by their national interests when cooperating with other states. The study showed that Park Chung-hee, having become president of South Korea in 1962, intensified his foreign policy activities towards cooperation with developed Western European countries. He sought to attract investment into the economy, open the European market for South Korean business and isolate North Korea in the international arena. In the late 1980s, a thaw in the Cold War occurred on the international stage, which made it possible for South Korean President Roh Tae-woo to pursue his "Northern Policy" and establish contacts with the Soviet Union and Eastern European countries.

The author came to the conclusion that after the end of the authoritarian period in South Korea, political, economic and humanitarian ties between Seoul and Brussels are strengthening and expanding. In

addition, the article reveals the contractual and legal relations between the European Union and South Korea, as well as trade disputes between South Korean and European businesses.

Key words: Republic of Korea, international organizations, EO, Europe.

Н.М. Оспанов

Институт востоковедения им. Р.Б. Сулейменова КН МНВО РК, г. Алматы, Казахстан

Казахский национальный университет им. аль-Фараби, г. Алматы, Казахстан

e-mail: osp_nurlan@mail.ru

Политика Южной Кореи в отношении Европейского Союза: основные этапы, особенности и тенденции развития

В статье рассматривается история политики Южной Кореи в отношении Европейского Союза с момента его образования. Целью статьи является изучение политики Южной Кореи в отношении европейских стран после обретения независимости в 1948 г. Южной Кореи важно было получить дипломатическое признание независимых европейских государств. В статье, на основе южнокорейских и европейских материалов, изучена политика администрации президентов Ли Сын Мана, Пак Чон Хи, Ро Дэ У и т.д. В ходе исследования был использован дескриптивный метод, фиксирующий основные моменты взаимодействия между Южной Кореей и странами ЕС. Для анализа двухсторонних контактов между Сеулом и Брюсселем был использован реалистический подход в международных отношениях, по которому государства прежде всего руководствуются своими национальными интересами, сотрудничая с другими государствами. Проведенное исследование показало, что Пак Чон Хи, став президентом Южной Кореи в 1962 г., активизирует свою внешнеполитическую деятельность на сотрудничество с развитыми западноевропейскими странами. Он стремился к привлечению инвестиций в экономику, открытия европейского рынка для южнокорейского бизнеса и изоляции Северной Кореи на международной арене. В конце 1980-х годов, на международной арене происходит оттепель в Холодной войне, что делает возможным южнокорейскому президенту Ро Дэ У проводить свою «Северную политику» и установить контакты с Советским Союзом и странами Восточной Европы.

Автор пришел к выводу, что после окончания авторитарного периода в Южной Корее крепнут и расширяются политические, экономические и гуманитарные связи между Сеулом и Брюсселем. Помимо этого, в статье раскрывается договорно-правовая между Европейским союзом и Южной Кореей, а также торговые споры между южнокорейским и европейским бизнесом.

Ключевые слова: Республика Корея, международные организации, ЕО, Европа.

Кіріспе

Еуропалық Одақ саяси және экономикалық ынтымақтастық салалары бойынша Оңтүстік Корея үшін өте маңызды. Қырғи қабақ соғыс кезінде Еуропа Шығыс пен Батыс лагерлері бір-бірімен табан тірескен күрес аймағына айналды, Корей түбегі де сондай өңірлердің бірі болды. Оңтүстік Корея үшін ЕО немесе ЕО елдері Оңтүстік Кореяның саясаты мен халықаралық қоғамдастықтағы орнын қолдайтын дипломатияның нысандары ретінде қарастырылды.

Еуропалық көмір және болат қауымдастығы (ЕССС) 1952 жылы құрылғаннан бері әлемнің басқа елдерімен екіжақты және көпұлтты экономикалық келіссөздердің тәуелсіз қатысушысына айналды. Екінші жағынан, интеграция ілгерілеген сайын мүше елдер өз мүдделерін қоғамдастық арқылы белсендірек жүзеге асыруға ниет білдірді. Осы себепті 1957 жылы жасалған Еуропалық Экономикалық Қоғамдастық туралы шарт (ЕЭК) Қоғамдастыққа құқық субъектілігін берді. 1948 жылы үкімет құрылғаннан кейін Оң-

түстік Корея дипломатиясы либералды лагерьге жататын елдерге назар аударды.

Материалдар мен тәсілдер

Зерттеудің бастапқы базасы Сеулдегі Хангук университетінің кітапханаларында және Корея Республикасының Ұлттық кітапханасында ғылыми-зерттеу жұмыстары кезінде анықталған Корей халықаралық экономикалық саясат институтының есептерінен тұрады. Баяндамаларды зерттеген кезде Оңтүстік Корея президенттері әкімшілігінің Еуропалық Одаққа қатысты саясатына ерекше назар аударылды. Мақаланы жазу кезінде Оңтүстік Корея мен Еуропалық Одақ арасындағы ынтымақтастық туралы Оңтүстік Корея мен Еуропа зерттеушілерінің зерттеулері пайдаланылды.

Зерттеу барысында дескриптивтік және хронологиялық әдістер қолданылды. Дескриптивті әдіс зерттеу оқиғаларды қазіргі немесе өткен уақытта болған қалпында анықтауға, сипаттауға немесе сәйкестендіруге мүмкіндік береді. Деск-

риптивті әдіс материалдарды жинау, каталогтау және қисынды жүйелеу арқылы мәселені ашуға бағытталған. Бұл әдіс зерттелетін мәселенің әртүрлі бөліктерін, олардың арасындағы жалпы байланыстарды және ең маңызды қасиеттерін көруге мүмкіндік береді. Дескриптивті әдіс зерттеудің үш негізгі мақсатына қол жеткізуге мүмкіндік береді: сипаттау, түсіндіру және зерттеу нәтижелерін растау.

Нәтижелері және талқылама

Корея Республикасының Үкіметі 1948 жылы 15 тамызда құрылды. Оңтүстік Корея үкіметін мойындаған алғашқы еуропалық ел Ұлыбритания болды. 1948 жылы қыркүйектің аяғында Корея Республикасын Франция, Нидерланды және Белгия тәуелсіз мемлекет ретінде мойындады (김창훈, 2013:50). Ли Сын Маннның әкімшілігі үшін дамыған еуропа мемлекеттерінің дипломатиялық мойындауын алу өте маңызды болды, себебі Оңтүстік Кореядан басқа, Оңтүстік Корея үкіметінің заңдылығын мойындамайтын Кеңес Одағының қолдауымен Корея түбегінің аумағында Солтүстік Корея үкіметі құрылды.

1962 жылы президент Пак Чжон Хи билікке келгеннен кейін батыс еуропа мемлекеттеріне қатысты сыртқы саясат күшейе түсті. 1962 жылы Оңтүстік Корея ЕЭҚ-тың алты құрылтайшы мемлекетімен достық қарым-қатынастарды және 1963 жылы ұйыммен ресми дипломатиялық қатынастарды орнатты. Екі жылдан кейін Оңтүстік Корея Еуропалық Қоғамдастықта тұрақты өкілдігін ашты (Pardo, 2018:7). Вашингтонның Сеулге халықаралық қамқорлығы Оңтүстік Кореяның Америка Құрама Штаттарына саяси және экономикалық тәуелді болған ең дамыған Еуропа елдерімен сауда қатынастарын орнатуға және дамытуға жол ашты.

1958 жылдан кейін ЕЭҚ басшылығы тауарларға тарифтерді жою бойынша кезең-кезеңмен саясат жүргізді және 1968 жылдың шілдесіне қарай олардың толық күшін жоюға қол жеткізді (1970 жылғы қаңтарда тарифтер жойылған ауыл шаруашылығы өнімдерін қоспағанда). Оның орнына ЕЭҚ елдері үшінші елдерден келетін импортқа тарифтерді көтерді (국제, 1996: 689). Экономикасы экспортқа бағдарланған Оңтүстік Корея үшін ЕЭҚ-ның кеңейтілген нарығы үлкен қызығушылық тудырды, бірақ ЕЭҚ-ның импорт тарифтері жөніндегі саясаты Оңтүстік Корея бизнесінің Еуропа елдерінің нарықтарына кіруін қиындатты.

1969 жылы Оңтүстік Корея Брюссельде өз өкілдігін ашты. Осылайша, ол ЕЭҚ елдерімен қарым-қатынастарын нығайтуға бет бұрды. Дегенмен, ЕЭҚ тарапынан Оңтүстік Кореяға қызығушылықтың жеткіліксіз болуына байланысты ЕЭҚ-ның Сеулдегі өкілдігі тек 1990 жылы ғана ашылды (국제, 1996: 688). Жаңа өкілдік Оңтүстік Корея үкіметіне оны қызықтыратын мәселелер бойынша, Оңтүстік Корея компаниялары үшін әлеуетті серіктестер туралы ақпарат алуға мүмкіндік берді.

ЕЭҚ мен Оңтүстік Корея арасындағы ынтымақтастықты нығайтуда 1983 жылы министрлік деңгейіндегі отырыстардың ашылуы үлкен маңызға ие болды. Министрлер кездесулері үкіметтер, экономика және сауда саласындағы сарапшылар, бизнесмендер мен ғалымдар арасындағы одан арғы байланыстарды дамытуға оң әсер етті. Бұл отырыстар жыл сайын кезекпен Сеул мен Брюссельде өтеді (한국외교, 2009:92).

1980 жылы Оңтүстік Корея мен ЕЭҚ арасындағы қарым-қатынас Президент Чон Ду Хван режимімен Оңтүстік Кореядағы адам құқықтарының бұзылуына (атап айтқанда, саяси қайраткер Ким Дэ Чжунның түрмеге қамалуы) байланысты шиеленісе түсті. Президент Чон Ду Хван «әлеуметтік тазарту» науқанын жариялады, оған сәйкес саясаткерлер, мемлекеттік қызметкерлер, кәсіпкерлер, журналистер мен зиялы қауым өкілдері түрмеге қамалды. 1981 жылы ақпанда Ким Дэ Чжунға рақымшылық жасалғаннан кейін, Германияның жоғары лауазымды қызметкері Оңтүстік Кореяға барды. 1981 жылы ЕЭҚ мен Оңтүстік Корея арасындағы шетелдік сапарлар қайта басталды. 1981 жылдың қыркүйегінде ЕЭҚ-ға барған премьер-министр Нам Док У ЕЭҚ төрағасы Гастон Торнмен кеңес өткізді. Кездесуде Оңтүстік Кореядағы экономика, демократия және адам құқықтары мәселелері талқыланды. Сол жылы ЕЭҚ төрағасы Оңтүстік Кореяға іс-сапармен барды (국제, 1996:693).

1989 жылы Ро Дэ У Президентінің Еуропаға сапары барысында ЕО мен Оңтүстік Корея арасындағы саясат пен экономика саласындағы ынтымақтастықты нығайту туралы уағдаластықтарға қол жеткізілді. Еуропаға жасаған сапары кезінде Ро Дэ У Социалистік Шығыс Еуропаға барған алғашқы Оңтүстік Корея президенті болды (Choong, 2007:239). Президент Ро Дэ У-дың Солтүстік саясаты Оңтүстік Кореяның ыдырап жатқан социалистік лагерь елдерімен болашақ ынтымақтастығының негізін қалады. Кеңес Одағының халықаралық алаңнан кетуімен Солтүстік Корея мен социалистік лагерь елдері ара-

сындағы байланыстар әлсіреді, ал Шығыс Еуропа мен Сеул елдерінің өзара қызығушылығы бір-біріне арта түсті. Ро Дэ У саясаты Еуропалық Одақтың 1990 жылдардағы Азия нарықтарын қайта қарастыруымен сәйкес келді. 1993 жылы 8 маусымда ЕО Атқарушы Комитеттің «Кореямен қарым-қатынасты жақсарту» және «Кореямен қарым-қатынас саясатын ілгерілету» саясатын жүргізе бастады.

Кейіннен, 1995 жылы Оңтүстік Корея мен ЕО сауда және ынтымақтастық бойынша негіздемелік келісім жасасты. Келісім құқықтық өріс, мәдениет, ғылым және технологиялар саласындағы сауда, инвестициялар және кеңейтілген бастамаларды қолдау саласындағы жан-жақты ынтымақтастық жөніндегі бірлескен күш-жігерді нақты айқындады (김홍중, 1996:5). Осы уақыттан бастап 1997 жылға дейін Оңтүстік Корея мен Еуропалық Одақ арасындағы қатынастарды кеңейту және тереңдету үрдісі байқалады.

Алайда, 1997 жылы Оңтүстік-Шығыс Азия мен Оңтүстік Корея елдерінде ауыр экономикалық дағдарыс басталды. 1997 жылдың аяғында Сеул үлкен экономикалық құлдырауды бастан өткерді. Елде шетел валютасының тапшылығы сезілді. Доллардың айырбас бағамы 900-ден 1500 вонға дейін көтерілді. Шетел валютасының резервтері өте төмен болды және бұл нарықта дүрбелең тудырды (신동화, 1998: 8). Оңтүстік Корея ұзақ уақыт ішінде алғаш рет өз экономикасы үшін қаржы дағдарысының ауыр зардаптарына тап болды. Оңтүстік Корея үкіметі қандай да бір жолмен өз шығындарын барынша азайту және серіктестердің қаржысын елден шығаруды болдырмау үшін төтенше шараларға баруға мәжбүр болды.

Сонымен қатар, сарапшылардың Оңтүстік Корея мен ЕО арасындағы сауда қатынастарының болашақта нашарлауы туралы теріс болжамдары пайда болды. Дағдарыс кезінде ЕО-ның Оңтүстік Кореяға экспорты күрт төмендеді. 1997 жылы құнсызданған оңтүстік корей воны оңтүстік корей экспорттаушыларына көмектесті. Оңтүстік Корея мен ЕО арасындағы сауда қатынастары тек 1999 жылы орнықты дамуға оралды. Сол жылы ЕО ұзақ мерзімді перспективада ЕО мен Оңтүстік Корея арасындағы қарым-қатынасқа оң әсер еткен тікелей шетелдік инвестициялар бойынша көшбасшы болды (Huun, 2001:305). Азиялық қаржы дағдарысы Оңтүстік Кореяның өзіне де және шет елдерге де оңтүстік корейлік компаниялардың ұстанымдарына қатты әсер етті. Сондықтан, тікелей шетелдік, соның ішінде еуропалық инвестицияларды алу үшін оңтүстік

корейлік компаниялар 1998 жылдан бастап экономиканы ырықтандырудың қолайсыз шарттарымен келісуге мәжбүр болды. Азиялық қаржы дағдарысы кезінде қолайлы жағдайларға қол жеткізген еуропалық компаниялар Оңтүстік Кореяға инвестиция салуға шешім қабылдады.

Президент Ким Дэ Чжунның әкімшілігі Оңтүстік Корея нарығын күрт ашып, шетелдік инвестицияларды тартуға тырысты. ШИТ капиталды инвестициялауды ғана емес, сонымен қатар тең басқаруды және технологиялық мүмкіндіктерді де білдіреді. Ким Дэ Чжун валюта-қаржы дағдарысынан шығуды және корпоративтік қаржы секторын қайта құрылымдауды мақсат етті. Оңтүстік Корея компанияларына еуропалық инвестиция салу тек бастамасы ғана болды. Ең үлкен мәселелер бизнес мәдениеті саласында пайда болды, оның ішінде басқару мәдениеті, бизнес пен үкімет арасындағы қатынастар және менеджмент пен жұмысшылар арасындағы қатынастар (Huun, 2001:305). Оңтүстік Кореяның корпоративті этикасында жасы мен лауазымындағы иерархия және корей халқының басқа да мәдени ерекшеліктері үлкен рөл атқарады. Кәрістердің бір-бірімен қарым-қатынасына конфуцийшілдік үлкен әсер етті, оның негізі жасы үлкенге құрмет және өз кезегінде үлкеннің кішіге деген қамқорлығы болды. Сонымен қатар, оңтүстік корейліктер жасы бойынша аға басшы лауазымға ие екенін табиғи түрде қабылдайды. Оңтүстік корейліктерден айырмашылығы, еуропалықтар қызметкерлер мен серіктестер арасындағы қарым-қатынаста жас маңызды рөл атқармайтын либералды дәстүрде тәрбиеленеді.

1998 жылы қарашада ЕО Атқарушы комитет деңгейінде «ЕО-ның Корея Республикасына қатысты саясатын» қабылдады. Бағдарламада ЕО-ның Оңтүстік Кореяның қауіпсіздігі, саяси тұрақтылығы және өркендеуі саласындағы стратегиялық рөлінің ұзақ мерзімді әсері туралы айтылады. Сондай-ақ, құжатта экономиканы қалпына келтіруге жәрдемдесу, корей нарығына қолжетімділікті жақсарту бойынша ынтымақтастық қажеттілігі атап өтілген (박채복, 2006:148). 1997 жылғы азиялық қаржы дағдарысы кезінде Оңтүстік Кореяның қаржылық қиындықтарын қолдана отырып, Еуропа елдері Оңтүстік Кореядағы бизнестерін нығайтты.

Экономикалық мүдделерден басқа, Сеул мен Брюссель Солтүстік Кореяның ядролық мәселесі мен Солтүстік Кореяның босқындарымен байланысты мәселелерге қарсы тұру саясатын белсенді жүргізуде. Осыған байланысты Оңтүстік Корея мен ЕО адам құқықтарын сақтау мә-

селесіне қатысты КХДР-ға айтарлықтай қысым көрсетуде. 2001 жылғы маусымда адам құқықтары жөніндегі алғашқы диалогтан кейін ЕО диалог жемісті нәтиже бермеді деген қорытындыға келді. Сондықтан ЕО БҰҰ-ның Адам құқықтары жөніндегі комитетін КХДР-дағы гуманитарлық мәселелерді жақсарту мақсатында белсенді қолданады. 2003 жылы ЕО БҰҰ-да адам құқықтарының бұзылуына алаңдаушылық білдіретін қарар жобасын жасады. Қарар қабылданғаннан кейін Пхеньян өз кезегінде 2005 жылғы 17 қарашада ЕО-мен саяси келіссөздерді тоқтатты (*박채복*, 2006:154). Еуропалық Одақ ЕО мен Солтүстік Корея арасындағы қатынастарды қалыпқа келтірудің алғышарттары адам құқықтары жағдайын жақсарту, ядролық қаруды жоюды талқылау, Солтүстік Корея халқына гуманитарлық көмектің еркін қол жетімділігі, түрлі ҰЕҰ-ның кедергісіз қызметі, сондай-ақ нарықтың ашылуы болады деп санайды (Eugorean, 2003:149). Егер Солтүстік Корея ядролық қарудан бас тартса, онда Солтүстік және Оңтүстік Корея мен батыс елдері арасындағы қарым-қатынасты дамытудың бірнеше сценарийі бар. Реалистер ядролық бағдарламадан бас тарту ішкі саяси жағдайдың тұрақсыздануына және билеуші режимді әскери жолмен құлатуға әкеледі деп санайды. Мысал ретінде Ирак пен Ливиядағы Саддам Хусейн мен Муаммар Каддафи соғыс қимылдары кезінде биліктен шеттетілген жағдайды келтіруге болады. ҰЕҰ қызметіне келетін болсақ, олар сыбайлас жемқорлық пен кемшіліктерді ашу арқылы Солтүстік Корея режимінің беделін түсіруге бағытталған. Сондықтан Солтүстік Корея басшылығы бұл шарттармен келісе алмайды.

Тағы бір сценарий ядролық қарудан бас тартқаннан кейін АҚШ бастаған Батыс елдері санкцияларды алып тастап, Солтүстік Кореямен қарым-қатынастарын қалыпқа келтіреді деп болжайды. Осыдан кейін Солтүстік Кореяның Батыс елдерімен сауда жасауға мүмкіндігі болады.

Осылайша, Оңтүстік Корея дипломатиялық қарым-қатынас орнатудан бастап, ЕО-мен экономика және саясат саласындағы бірлескен қызметті үйлестіру туралы келісімдер жасасуға дейінгі ұзақ ынтымақтастық жолынан өтті. Ынтымақтастықты кеңейту мен тереңдетуге өзара қызығушылық Оңтүстік Корея мен ЕО елдерінде сауда және бизнес жүргізу саласындағы халықаралық байланыстар мен алмасулардың ұлғаюына байланысты.

Оңтүстік Корея мен ЕО арасындағы сауда қатынастары. Еуропалық Одақ пен Корея ма-

ңызды сауда серіктестер. 2011 жылы Оңтүстік Корея Еуропадан тыс алтыншы сауда серіктесі болды (АҚШ, Қытай, Жапония, Үндістан және Бразилиядан кейін) және барлығы арасында оныншы болды. ЕО-Оңтүстік Корея үшін Қытайдан, Жапониядан және АҚШ-тан кейінгі бесінші ірі экспорт нарығы болып табылды. 2017 жылы ЕО тауарларының Оңтүстік Кореяға экспорты 57,3 миллиардқа, ал Оңтүстік Кореяның ЕО-ға экспорты 54 миллиард еуроға жетті. 2017 жылы ЕО-дағы оңтүстік корейлік инвестициялар 64,5 миллиард еуроны құрайды, ал Оңтүстік Кореяға елдердің инвестициялары оңтүстік корей инвестициясынан 23,4 миллиард еуроға асып түседі, жалпы 87,9 миллиард еуроны құрайды. ЕО-ға Оңтүстік Корея экспортының негізгі баптары-машина жасау және көлік жабдықтары, материалдар ретінде жіктелген өндіріс өнімдері және әр түрлі өндіріс мақалалары, ал ЕО-ның Оңтүстік Кореяға негізгі экспорты машина жасау және көлік жабдықтары, химиялық заттар және тиісті өнімдер, негізінен материалдар ретінде жіктелген өндіріс тауарлары болды (Seliger, 2000:1).

1970-ші жылдары ЕЭЖ өз елдерінің өнеркәсібін қорғау үшін оның ішінде Оңтүстік Корея да бар үшінші елдерге қатысты тарифтік емес кедергілерді көтерді. ЕЭЖ мен Оңтүстік Корея арасында 1971 жылы тоқыма туралы алғашқы келісім жасалды. Келісімге сәйкес, Оңтүстік Кореяға тоқыма өнімдерінің шектеулі көлемін жеткізуге рұқсат етілді, бірақ сонымен бірге ЕЭЖ тауарлар санын дербес басқара алатын болды. Екі тарап арасындағы келісімнің мерзімі аяқталғаннан кейін тоқыма және киім-кешек бойынша күрделі келіссөздер процесі басталды, ол тек 1975 жылы аяқталды (Huun, 2001:305).

1980 жылдардың аяғында Кеңес Одағының Шығыс Еуропадағы ықпалының әлсіреуіне байланысты Орталық және Шығыс Еуропаның бұрынғы социалистік елдері (ОШЕ) болашақта ЕЭЖ-ға қосылуды жоспарлап, нарықтық экономикаға көшуді бастады. Сондықтан президент Ро Дэ У әкімшілігі нарыққа қол жеткізу үшін күш сала бастады. ОШЕ елдерінің нарықтарына ену үшін оңтүстік корейлік компаниялар солардың экономикасына инвестиция сала бастады (*이철원*, 2003:1). 1990 жылы Оңтүстік Корея Венгрияға екі рет инвестиция салды. Самсунг Электроникс және Орион жалпы құны 1,5 миллиард доллар құрайтын түрлі-түсті теледидарлар шығаратын бірлескен кәсіпорын құрды. Салынған инвестициялар өзін ақтады, сондықтан басқа оңтүстік корейлік кәсіпорындар да осы үлгіні ұстанды. Сонымен бірге Дэу Венгрияда

жалпы құны 4,5 миллион доллар тұратын қонақүй салу туралы келісім-шартқа қол қойды (Hong, 1991:23).

Оңтүстік Кореяның тоқыма, электр және электрондық жабдықтарда ОШЕ елдеріне қарағанда салыстырмалы артықшылықтары болды, ал ОШЕ елдерінің ауыл шаруашылығы тауарларында Оңтүстік Кореяға қарағанда салыстырмалы артықшылықтары болды. Сонымен қатар, ОШЕ елдерінің көпшілігі Оңтүстік Кореядан химиялық өнімдерде, болат және металл бұйымдарда, сондай-ақ машина жабдықтарында артықшылыққа ие болды. 1990 жылы Корея тауарлар мен қызметтерді ОШЕ елдеріне 541 миллион долларға экспорттады, бұл 99,6% – ға жоғары болды, ал импорт өз кезегінде 213 миллионды құрады, бұл 83,6% – ға жоғары болды (Hong, 1991:24).

ОШЕ елдеріндегі Оңтүстік Кореяның экономикалық белсенділігі осы елдердің ЕО-ға кіргеннен кейін оңтүстік корейлік компаниялар осындай үлкен нарықта өздерінің бәсекелестік артықшылығын жақсарту алатындығымен түсіндіріледі (Нуун, 2001:305).

Оңтүстік Корея өнімдері ЕО нарығында 1988 жылға дейін сәтті болды, содан кейін автомобильдер, жартылай өткізгіштер және жалпы техника сияқты кейбір тауарларды қоспағанда, Оңтүстік Кореяның бәсекеге қабілеттілігі күрт төмендеді. Оңтүстік корейлік тауарлар қатысуының қысқа мерзімді құлдырауының себебі экспортты ауыр және химия өнеркәсібі өнімдерінің пайдасына қайта құрылымдау болды (이상균, 1998:195).

2000 жылы Оңтүстік Корея Еуропалық Одақ елдерімен тығыз қарым-қатынас орнатуға мүмкіндік алды, себебі Сеул АЗЕК үшінші саммитінің ұйымдастырушысы болды. Кездесу барысында Оңтүстік Корея Оңтүстік Корея мен ЕО елдері арасындағы қатынастарды жақсартуға ықпал ететін АЗЕК стратегиялық жүргізу тобын (топ) құру туралы бастама көтерді (이상균, 1998:195). Оңтүстік Корея Топты үкіметтер мен мүдделі Оңтүстік Корея және Еуропалық ұйымдардың бірлескен жұмысын жақсарту мақсатында құрды. Сонымен қатар, Топ көптеген мәселелер бойынша ұжымдық әрекеттерді үйлестіруді кеңейтеді. Бірлескен алаң үкіметтік делегацияларға өздерінің күш-жігерін қарым-қатынас орнатуға және бір-бірімен жұмыс істеу дағдыларын игеруге бағыттауға мүмкіндік береді.

Осылайша, Еуропа елдерімен сауда жасау Оңтүстік Корея компанияларына қытай және жапон компанияларымен бәсекеге қабілетті болуға

мүмкіндік береді. Қазіргі халықаралық қатынастар жүйесіндегі сауданың арқасында Оңтүстік Корея әскери күшпен қамтамасыз ете алмайтын байлыққа, күшке және ықпалға ие болуда.

Зерттеу нәтижелері

Әлемдегі әртүрлі елдердің Еркін сауда туралы келісімді (ЕСК) жүзеге асыруға қол жеткізуінің себептері экономикалық блоктың кеңеюіне, шетелдік инвестицияларды тартуға және сауда жанжалдарын азайтуға уақтылы ден қою болып табылады. Бастапқыда ЕСК біртекті мәдени дәстүрлерге негізделген аймақтық қоғамдастық негізінде жасалды. Бірақ уақыт өте келе, мәдени біртектілік пен географиялық жақындықтан басқа, ЕСК жасау кезінде экономикалық толықтырылу факторы ескеріле бастады. Сонымен бірге, тағы біраз уақыт өте келе, ЕСК дәстүрлі түрде сауда келісіміне кіретін санаттардан асып түсе бастады және қызметтер мен инвестициялар саласын қамтыды. ЕСК бәсекелестерден бұрын екінші тараптың нарықтарын сіңіру құралы ретінде қолданылады (장기영, 2012:853). Еуропа нарығы үшін Жапония және Қытаймен бәсекеге түсіп, инвестиция тартатын Оңтүстік Корея ЕО мен ЕСК жасау саясатын жүргізе бастады.

Оңтүстік Корея мен ЕО арасында ЕСК құруға Азия мен Еуропа елдері арасындағы сауда байланыстары мен алмасулар ұлғайып келе жатқан әлемдегі геэкономикалық жағдайдың өзгеруі ықпал етеді. Сеул мен Брюссель ынтымақтастық тетіктерін кеңейту қажеттілігін мойындағандықтан, экономикалық ынтымақтастық үшін қолайлы жағдай қалыптасты. Экономикалық ынтымақтастыққа саммиті алғаш рет 1996 жылғы наурызда Бангкокта өткен Азия мен Еуропа арасындағы әріптестік ықпал етеді. Азия-Еуропа Кеңесі (АЗЕК) екі аймақ арасындағы өзара түсіністікті жақсарту және екі континенттің кеңейіп келе жатқан экономикалық және саяси ынтымақтастығын жеделдету мақсатында құрылды (이상균, 1998:196).

ЕО мен Оңтүстік Корея арасындағы ынтымақтастықты ілгерілету жолындағы келесі кезең 2006 жылғы қазандағы «Жаһандық Еуропа» саясаты болды. Еуропалық комиссия ЕСК бойынша жаңа серіктестер үшін негізгі экономикалық критерийлер ретінде нарықтық әлеуетті (экономика мөлшері және оның өсуі), тарифтер мен тарифтік емес кедергілерді қоса алғанда, ЕО экспортынан қорғау деңгейін айқындады. Сондай-ақ, ЕО бәсекелестерімен жүргізілген келіссөздер (мысалы, Оңтүстік Корея жағдайында

АҚШ-Оңтүстік Корея келіссөздері), ЕО нарықтары мен экономикаларына ықтимал әсер ету сияқты факторлар ескерілді (EU-Korea, 2013:1).

Неміс экономистері Бернард Селигер мен Ханс Сейделаның пікірінше, Оңтүстік Корея АСЕАН және МЕРКОСУР елдерімен бірге жоғары қорғаныс деңгейі мен үлкен нарықтық әлеуетінің арқасында ЕО үшін басым мемлекеттердің қатарына кірді (Seliger, 2003:63). Алайда, француз экономисті Франсуа Николастың Оңтүстік Кореяны ЕСК бойынша серіктесі ретінде таңдау туралы пікірі басқаша болды. Оның пайымдауынша, Оңтүстік Корея келесі себептер бойынша «мінсіз» ЕСК анықтамасына сәйкес келеді:

Біріншіден, Оңтүстік Корея Шығыс Азиядағы динамикалық және үшінші ірі экономика ретінде аймаққа тиісті кіруді қамтамасыз ете алады.

Екіншіден, Кореяның экономикалық өсу динамикасы оның нарығының мөлшері қарапайым болса да, актив ретінде қабылданады. Оның үстіне, және, мүмкін, одан да маңыздысы, Корея ЭЫДҰ-дағы екінші азиялық ел (Жапониямен бірге), бұл оны ЕО үшін ерекше тартымды етті. Оңтүстік Кореяның пайдасына таңдау жасау, Қытай немесе АСЕАН сияқты ЕСК-нің басқа әлеуетті серіктестерімен салыстырғанда, Оңтүстік Корея, сөзсіз, экономиканың кішірек өлшемімен ерекшеленеді (Françoise, 2007:13).

ЕСК бойынша серіктес ретінде Оңтүстік Кореяны қарастыру кезінде онымен екі маңызды келісім жасалды, атап айтқанда: Сауда және ынтымақтастық туралы негіздемілік шарт (2001 жылғы 1 сәуірден бастап), яғни 1997 жылдан бастап кеден мәселелері бойынша ынтымақтастық және өзара әкімшілік көмек жөніндегі келісім.

2006 жылғы желтоқсанда ЕО Оңтүстік Кореямен Еркін Сауда туралы Келісім мен келіссөздер жүргізді және 2007 жылғы 23 сәуірде Кеңес комиссияға ЕСК бойынша келіссөздерді бастауға рұқсат берді. Кореяға ертерек көзқарас 2004 жылы ЕО тарапынан қабылданбады. 2007 жылғы 6 мамырда ЕСК бойынша келіссөздер Сеулде басталды, себебі екі тарап Доханың даму күн тәртібін көпжақты сауда либерализациялауға өз шешімін атап өтті (Seliger, 2003:64).

2009 жылы ЕО мен Корея арасында ЕСК жасалды. Корея мен Еуропаның ЕСК-і жаһандық стратегия ретінде ЕСК-нің жаңа буынының алғашқысы болып табылады. ЕО-Корея ЕСК бұл ЕО-да бұрын-соңды талқыланған еркін сауда туралы ең жан-жақты келісім. Импорт бойын-

ша міндеттемелердің барлығы дерлік алынып тасталды және қызмет көрсету секторындағы сауданы көбірек либерализациялауға қол жеткізілді. ЕСК сервис пен өнеркәсіптік сектордағы инвестициялар жөніндегі ережелерді және зияткерлік меншікті қорғау (шығу тегін көрсетуді қоса алғанда), мемлекеттік сатып алуды өткізу, бәсекелестік қағидалары, ашық реттеу және тұрақты даму сияқты маңызды салалардағы қатаң ережелерді қамтиды. Автомобиль жасау, фармацевтика және электроника сияқты секторлар бойынша саудадағы тарифтік емес кедергілерді жоюға және болдырмауға ерекше шешім қабылданды. Сондай-ақ, екі тарап мәдени ынтымақтастық хаттамасы бойынша ЮНЕСКО-ға сәйкес мәдени әртүрлілікті ілгерілету міндеттемелері бойынша келісімге келді (강유덕, 2011:123).

Осылайша, Оңтүстік Корея өз экономикасы үшін сауда серіктестерімен немесе блоктарымен ЕСК жасамас бұрын ұзақ мерзімді перспективада ықтимал пайдалар мен шығындарды мұқият зерттеп жатқанын көруге болады. ЕСК бойынша ЕО-мен келіссөздерде Оңтүстік Кореяның ірі компанияларының мүдделері үлкен рөл атқарады.

Оңтүстік Корея мен ЕО арасындағы сауда даулары. Оңтүстік Корея мен Еуропалық Одақ ДСҰ дауларды шешу жөніндегі органның қарауына бағытталған жеті сауда дауларына қарсы тұрды. Оңтүстік Корея төрт жағдайда, ал ЕО қалған үш жағдайда жауапкер болды.

Алкоголь және жартылай өткізгіштер. Оңтүстік Корея ДСҰ-ның дауларды шешу процедурасында тәжірибе алған алғашқы жағдайы, ЕО-ның 100 пайыз виски мен 35 пайыз сұйылтылған сожуға Корея салықтарына қарсы шыққан кезі еді, бұл мемлекеттік режимнің міндеттемелерін бұзушылық болды. Панельдік және апелляциялық орган оңтүстік корейлік салықтар шынымен кемсітушілік сипатта болды деп шешті, бұл кейіннен Оңтүстік Корея заңнамасын түзетуге әкелді. ЕО Оңтүстік Кореяның телекоммуникация секторында әділетсіз сатып алу тәжірибесін қолдануға қарсы шыққан кезде шетелдік жеткізушілерге қатысты кемсітушілік мәселесі де болды. Тараптарға міндетті түрде бүкіл процедурадан өтудің қажеті жоқ болатын, сондықтан олар өзара қанағаттандыратын шешімге алдын-ала келісті. Болашақта Оңтүстік Корея кейбір сүт өнімдерін импорттау үшін қорғаныс шараларын арттыруға келісті. 2003 жылы ЕО мен АҚШ Нуніх жартылай өткізгіштеріне, сондай-ақ DRAM жадының үшінші ірі жартылай өткізгіштеріне Оңтүстік Корея үкіметінен субсидия ал-

ған деп айыпталған өтемақы баждарын енгізді. Оңтүстік Корея ДСҰ-дағы қаулыларға қарсы шықты, олар ақырында күшінде қалды (Seliger, 2003:13).

Автомобиль жасау. Позитивті бағаға қарамастан, Оңтүстік Корея мен ЕО-ға мүше елдер арасындағы қатынастарда бірқатар сауда мәселелері бар. Екі жақты қатынастардағы проблемалық мәселелердің бірі-автомобиль өнімдерін Оңтүстік Кореяға сату. Автокөліктер Оңтүстік Кореяның ЕО-ға ең ірі экспортының бірі болып табылды. Оңтүстік Корея нарығы ұзақ уақыт бойы шетелдік көліктерге жабық болды. 1988 жылы өз нарығын ашқан кезде машиналардың импорты тек бір пайызды құрады. Кейіннен бұл көрсеткіш 1999 жылы 0,25 пайызға дейін төмендеді. Сондықтан Еуропалық автомобиль жеткізушілері бюрократияға (мысалы, тексерулер) және шетелдік автомобильдердің иелеріне қатысты салықтық тергеулердің барлық түрлеріне, ең бастысы, шетелдік машиналар нарығының теріс климатына шағымданды. Экономикалық тұрғыдан алғанда, ішкі нарықтың жақындығы бәсекелестік жағдайындағы шығындарды, соның ішінде инновацияның мүмкін болмауы мен басқарудың тиімсіздігін білдіреді. Алайда, тұтынушыларды таңдау еркіндігі жағдайында нарық құрылымын оңтайлы емес деп санауға болмайды. Оңтүстік Кореяның автомобиль нарығында еуропалықтар тап болған мәселелер, шамасы, ішінара іскерлік мәдениет пен тұтынушылық көңіл-күйдегі айырмашылыққа байланысты болды (Françoise, 2007:312)

Соған қарамастан, Оңтүстік Кореямен ЕСК бойынша келіссөздер барысында ЕО өкілдері автомобиль бөлшектерін сату бойынша тарифтерді 100% алып тастауға және жоюға қол жеткізді. Бұл Дегу қаласының автомобиль өндірушілері үшін көптеген мүмкіндіктер мен проблемалар тудырды. Кейіннен оңтүстік корейлік автоөндірушілер еуропалық әріптестерінің бәсекелестігін күшейту есебінен жергілікті нарықтан ығыстырыла бастағанына наразы болды (변재웅, 2011:350).

Өз кезегінде, ЕО Оңтүстік Кореяның автомобиль өнімдерін сатуды бәсеңдету үшін Оңтүстік Корея мен ЕО арасындағы екі жақты еркін сауда туралы келісімнің 3-бабын қолданады. Еуропалық реттеуге сәйкес, алдын-ала бақылау жүйесі енгізіле бастайды, онда ЕО деректерді жинау шараларына жататын оңтүстік корейлік компаниялардың тізімін жариялай отырып, ашық түрде деректерді жинау бойынша алдын-ала қызмет жүргізеді. Еуропалық әкімшілік ресурстарды

пайдалану Оңтүстік Корея экспорттаушыларын қорғаныс шаралары бойынша тергеудің ресми басталуына жол бермеу үшін экспортты өз еркімен қысқартуға немесе экспортты басқа нарыққа көшіруге мәжбүр етеді. Оңтүстік Корея тарапы бұл шара 3-бапта көзделген іс жүргізу және материалдық талаптарға сәйкес келмеді, өйткені алдын ала бақылау схемасы Корея мен ЕО-ның ЕСК-нің әртүрлі ережелерін бұзу болды деп санады (이재민, 2013:56). Басқаша айтқанда, еуропалықтармен келіспеушіліктер туындаған кезде оңтүстік корейліктер өздерінің үйреншікті құқықтық алаңын тастап, өздеріне беймәлім және өздері үшін тиімсіз заңды аумаққа кетуге мәжбүр болды.

Зияткерлік меншік құқығы. Зияткерлік меншік құқықтарын сақтау (ЗМҚ) – Оңтүстік Корея мен ЕО арасындағы екі жақты сауда қатынастарындағы маңызды және проблемалық тармақ. Патенттер мен авторлық құқықты бұзу әрқашан таза импорттаушы елдер мен зияткерлік меншік құқығын экспорттаушы елдер арасындағы қарым-қатынаста проблема болған. Қалған жағдайлардың бәрі тең болған жағдайда, бұл елдер (мысалы, Оңтүстік Корея жаңа индустриялық мемлекет ретінде) ЗМҚ-ны қамтамасыз етуге мүдделі бола алмады. Әдетте ЗМҚ өндірістің өсуін арттыратын еркін фактор ретінде қолданылады. Алайда, қазіргі әлемде ЗМҚ-ны жалпы сауда саясаты мен екіжақты қатынастардан бөлуге болмайды, яғни Оңтүстік Корея оларды құрметтеп, олардың сақталуын қамтамасыз етуі керек. Ұзақ уақыт бойы Оңтүстік Корея ЕО және АҚШ компанияларының авторлық құқықтарын, әсіресе бағдарламалық қамтамасыз ету секторында бұзды (이종화, 1997:5). Шамасы, Америка Құрама Штаттары Оңтүстік Корея компанияларының күшеюіне уақыт пен мүмкіндік беріп, авторлық құқықтың бұзылуына байланысты оларға қарсы елеулі шара қолданбаған көрінеді. Оңтүстік Кореяның Кеңес Одағы мен Қытайға географиялық жақындығы оны Вашингтон үшін коммунистік идеологияның таралуына тосқауыл ретінде маңызды етті. Еуропалық одақтастарына қатты әсер ете отырып, АҚШ оларды Оңтүстік Кореяға қатысты маңызды шаралар қабылдамауға көндіруі мүмкін еді. Қырғи қабақ соғыс кезіндегі оңтүстік корейліктердің экономикасы мен әл-ауқатының өсуі АҚШ-тың сыртқы саяси мүдделеріне сәйкес келді.

Негізінен, Оңтүстік Корея мен ЕО еркін сауда келісімі бойынша даулы мәселелердің көпшілігі заңға қайшы келетін тауар белгісі мен дизайнды қорғау саласында болды. Мысалы, а)

жеке сипаттағы дизайнды қорғауға қойылатын талаптар; б) дизайнды әзірлейтін тіркелмеген қауымдастықтан қорғау; в) сақтау туралы тармақ қосылғанына немесе енгізілмегеніне қарамастан, г) алдыңғы авторлық құқыққа қайшы келетін мәлімдемені қалай қабылдамауға немесе жоюға болады; д) дизайн мен авторлық құқықты жиынтық қорғау, өнеркәсіптік үлгілерді халықаралық тіркеу туралы Гаага келісімінің Женева актісінің стандарттарын сақтау. Сонымен қатар, оңтүстік корейліктер тауар белгілерін қорғау мәселелеріне тап болды. Оңтүстік Корея мен ЕО арасындағы ЕСК туралы келіссөздер шеңберінде әрбір тарап сауда маркалары жөніндегі заңдар туралы Сингапур шартының стандарттарын ұстануы тиіс, сондықтан Оңтүстік Кореяда құқықтық базаны күшейтуді және корей тауар таңбалары туралы заңнаманы қайта қарауды ұсынады (김원오, 2008:31).

Авторлық құқықты қорғау туралы Заңның 345-бабының 4-тармағына сәйкес, «егер тіркелген дизайн немесе ұқсас дизайн жобаны, тіркелген дизайнды немесе ұқсас дизайнды тіркеуге өтінім бергенге дейін пайдаланылса немесе басқа тұлғаның авторлық құқығына қайшы келсе». Оңтүстік Кореяның қолданыстағы құқықтық жүйесі демеушінің дизайнына құқықтарды қолдануды шектеуді түзету әдісін қабылданғаннан кейін қолданады. Дизайнды өзін тек бір рет тіркеуге болады, тіпті егер мәлімдеме басқа адамдардың бұрынғы авторлық құқықтарына қайшы келсе де. Оңтүстік Кореяның авторлық құқық туралы заңына сәйкес, басқа адамдардың кейбір жұмыстарын қолдануға болатын шығармашылық ереже бар, бірақ басқа адамдардың шығармаларына қайшы келетін үшінші тараптардың дизайн құқықтарын қамтамасыз ету іс жүзінде мүмкін емес, тіпті егер ол толық емес болып тіркелсе де, ол жарамсыз болып қалуы мүмкін (김원오, 2008:33).

Кеме жасау. Еуропалық Одақ пен Оңтүстік Корея ірі кеме жасау саласындағы сауда дауына қатысты. ЕО Оңтүстік Кореяның әлеуеті, мысалы, кеме жасау компанияларына субсидия берген банктердің саяси негізделген несиелері арқылы, кеме жасау материалдарының бағасына үкіметтің әсерінен жүйелі түрде бұрмаланған әсеріне негізделген деп мәлімдеді. Бұл ақшаны ХВҚ 1997 жылы Азия дағдарысынан кейін Оңтүстік Корея экономикасын мемлекеттік көмек ретінде қалпына келтіру мақсатында қаржыландырды. Бірақ, еуропалық кәсіпкерлердің пікірінше, ХВҚ құтқару пакеті Оңтүстік Кореяның кеме жасаушыларына аман қалуға көмектесті және

халықаралық нарықтарда төмен бағамен бәсекелесуге мүмкіндік берді (Heseler, 2000:149).

Сондықтан 1999 жылдың қарашасында ЕО өнеркәсіптік топтары оңтүстік корейлік кеме жасаушыларды Корея үкіметінен субсидия алды деп айыптады. Олар бірауыздан:

- Еуропалық комиссия жосықсыз бәсекелестікті тоқтату мақсатында Оңтүстік Кореямен дереу сындарлы консультациялар өткізсін;

- өнеркәсіп, мүше мемлекеттер және Еуропалық комиссия ДСҮ шеңберінде тиісті іс-қимыл жасау мақсатында бәсекеге қабілетсіз мінез-құлық бойынша егжей-тегжейлі ақпарат алуға;

- ЕО-ға мүше елдер ХВҚ мен Дүниежүзілік банкті шарттар мен ұсыныстардың ХВҚ көмегі контекстінде қамтамасыз етілмегенін тексеруді жалғастыруға шақырады (Yang, 1999:109).

Оңтүстік Корея Жапония мен Еуропа елдерін айналып өтіп, кеме жасау тапсырыстарының саны бойынша бірінші орында. Оңтүстік Кореяның кеме жасаушылары ЕО Оңтүстік Кореяның кеме жасау саласына қарсы түрлі кедергілерді қолданғанын айтады. Оңтүстік Корея мен ЕО арасындағы сауда дауына байланысты шиеленіс еуропалықтардың мәселені шешу үшін 2002 жылы 21 қазанда ДСҮ-ға жүгінуіне әкелді. Еуропалықтардың пікірінше, біріншіден, Оңтүстік Корея үкіметі ДСҮ субсидиялау келіссөздерімен тыйым салынған Оңтүстік Кореяның кеме жасау саласын субсидиялады. Екіншіден, осы субсидиялардың көмегімен Оңтүстік Кореяның кеме жасау компаниялары өзіндік құнынан төмен бағамен тапсырыстар алды (노승혁, 2003:80).

Оңтүстік Корея ЕО-ға тікелей және жанама түрде қысым жасау үшін ЕО-ның біржақты шешімінен туындаған жеткізілім төлемдерінің өсуіне шағымданды. Сонымен қатар, Оңтүстік Корея ДСҮ-ға ЕО-дан еуропалық кеме жасау зауыттарына орташа және ұзақ мерзімді перспективада субсидиялар алуға қатысты қарсы талап қойды (박광서, 2002:410).

Қорытынды

Қорытындылай келе, Оңтүстік Корея тәуелсіз республика ретінде өмір сүре бастаған күннен бастап капиталистік елдермен қарым-қатынасты дамытуға ден қойды деп айта аламыз. Еуропалық Одақпен ынтымақтастықта Еуропа елдерінде де, Оңтүстік Кореяда да АҚШ-пен достық қарым-қатынас маңызды рөл атқарды. АҚШ-пен серіктестік Оңтүстік Кореяның ЕО нарығына шығуына жол ашты. ЕО-ға қатысты Оңтүстік Корея саясаты либералды және реалис-

тік көзқарастарды біріктіреді. Реалистік тәсіл 1990-шы жылдары және 2000-шы жылдардың басында Оңтүстік Корея нарығында кеме жасау, чиптер шығару және автомобильдерді сатуды кемсіту саласындағы ұлттық мүдделерін қорғауда қолданылады.

Сонымен бірге, Оңтүстік Кореяның авторитарлық биліктен демократиялық билікке ауысуы Оңтүстік Корея қоғамында Еуропаның капиталистік елдерімен ортақ либералды құндылықтардың пайда болуына және дамуына ықпал етті. Ортақ құндылықтардың болуы еуропалық және оңтүстік корейлік бизнес арасындағы байланыс

пен алмасуды арттырады. Сауданы либерализациялау туралы келісімдер жасай отырып, тараптар арасындағы өзара тиімді ынтымақтастыққа, байланыстарды кеңейтуге және тереңдетуге қол жеткізуге болады деген түсінік келді.

Қаржыландыру

Бұл жұмыс ҚР БЖҒМ ҒК гранттық қаржыландыруымен АР15473125 «Оңтүстік Кореяның жаһандық және аймақтық халықаралық ұйымдарға қатысты саясаты» ғылыми жобасы аясында орындалды.

References

- Bernard Seliger. Trade Relations between Korea and the EU: Current issues and a political economy perspective //The international Conference of the Korean International Trade Association. – Taejon: Usong University, 2000. – P. 1-21.
- Bernhard Seliger, Hanns Seidel. The EU-Korea and the new trade doctrine of the European Union //The Journal of Korea Trade. – 2003. – Vol.3, № 2. – P. 63-64.
- Choong Nam Kim. The Korean Presidents: Leadership for nation building. – Norwalk, 2007. – 424 p.
- Pardo R., Desmade L., Ernst M. EU-ROK relations putting the strategic partnership to work. – Brussels, 2018. – 38 p.
- European Integration and the Asia-Pacific Region/edited Heungchong Kim. – Seoul, 2003. – 182 p.
- EU-Korea Relations in a Changing World/edited by Axel Marx, Jan Wouters, Woosik Moon. – Leuven, 2013. – 358 p.
- Françoise Nicolas. A Political Economy Approach to the forthcoming Korea-EU Free Trade Agreement //International conference “International trade, Foreign Direct Investment and regional Economic Development-Corporate strategies and logistics networks-East Asian and European experiences”, to be held at Inha University, Incheon (Republic of Korea) on 10-11 October 2007. – 2007. – P. 1-27.
- Heiner Heseler. The Trade dispute in Shipbuilding between the EU and Korea //경상논총. – 2000. – 제18권, 제2호. – P. 149-172.
- Junsok Yang, Hong Youl Kim. Issues in Korean Trade 1999: Trends, Disputes and Trade Policy. – Seoul, 2000. – 109 p.
- Seung-Yong Hyun. Enlargement of EU and Korea’s Overseas Investment Policies: Strategic Alliance and Foreign Direct Investment Strategy //한.독사회과학논총 – 제11권 – 제2호 (2001년 겨울). – 2001. – P. 291-314.
- Yoo Soo Hong. Implications of Economic reforms in CEECs for DAEs: with Emphasis on the Korean case. 1991. – KIEP Working Paper No. 91-03.
- 강유덕 · 이철원 · 이현진 · 오현정. 한-EU FTA 이후 대EU 통상정책의 방향과 전략. – 서울, 2011 – 247 p.
- 김창훈. 한국 외교 어제와 오늘. – 서울, 2013. – 624 p.
- 국제 기구와 한국 외교/윤영관. – 서울, 1996. – 855 p.
- 김홍중 · 李彰洙 · 金均泰 · 姜俊求 · 朴淳讚. 한 · EU FTA의 경제적 효과 분석과 정책적 대응방안. – 서울, 1996. – 231 p.
- 김 원 오. 한-EU FTA에서 상표 및 디자인 분야의 쟁점 //산업재산권. – 2008. – 제26호. – P. 31-76.
- 노승혁. 박광서. 한- EU 조선산업보조금 분쟁에 관한 연구 //한국무역학회, 무역학회지. – 2003. – Vol. 28(4). – P. 79-108.
- 박채복. 유럽 연합의 대북한 인권 정책 //제16 권-제1호(2006.6). – 2006. – 141-164 p.
- 변재웅. 한국-EU FTA 체결에 따른 대구자동차 부품산업 효과 분석 //貿易學會誌. – 2011년 12월. – 제36권, 제1호. – P. 349-372.
- 이철원. 헝가리 경제개혁의 추진현황과 평가. – 서울, 2003. – 79 p.
- 이상균. 한국의 유럽정책 방향 //Korea Research Institute For Strategy. -서울, 1998. – P. 194-233.
- 이재민. 양자간 세이프가드 조사 준비작업으로서의 수입물량 동향 감시조치 //第58卷 – 第1號(通卷 第128號) (41-69). – P. 4156-57
- 이중화. 韓-EU 主要通商懸案과 對應方案. – 서울, 1997. – 66 p.
- 신동화. 외환위기이후 한국해외현지법인의 구조조정실태와 애로사항: 英國. – 서울, 1998. – 76 p.
- 장기영. 한-EU FTA 분석을 통한 경쟁력 강화방안에 관한 연구 //산업경제연구. – 2012. – 제25권-제1호. – P.851-871.
- 한국외교 60년(1948-2008)/ 외교통상부. – 서울, 2009년. – 546 p.
- 박광서.노승혁.한국과 EU의 조선산업 통상마찰 배경과 협상에 관한 연구 // 한국무역학회, 무역학회지. – 2002. – Vol. 27(2). – P. 407-428.

Автор туралы мәлімет:

Оспанов Нұрлан – Р.Б. Сүлейменов атындағы Шығыстану институтының ғылыми қызметкері, әл-Фараби атындағы ҚазҰУ постдокторантура стипендиаты, Алматы, Қазақстан., e-mail: osp_nurlan@mail.ru

Сведения об авторе:

Оспанов Нурлан – Научный сотрудник Института востоковедения им. Р.Б. Сулейменова КН МНВО РК, Стипендиант постдокторантуры КазНУ им. аль-Фараби, Алматы, Казахстан. e mail: osp_nurlan@mail.ru

Information about author:

Ospanov Nurlan – Research Fellow at R.B. Suleimenov Institute of Oriental Studies, Postdoctoral fellow of the Al-Farabi Kazakh National University y, Almaty, Kazakhstan. e-mail: osp_nurlan@mail.ru

Поступила: 16.06.2024

Принята: 20.11.2024